

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 29-11-2021 r.

Marcin Wiącek

XI.815.55.2020.MW

**Pan
Mateusz Morawiecki
Prezes Rady Ministrów
Minister Cyfryzacji
ePUAP**

Szanowny Panie Premierze!

W związku z konsultacjami publicznymi projektu ustawy z dnia 25 października 2021 r. o zmianie **ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych**¹, chciałbym przedstawić uwagi z perspektywy niezależnego organu monitorującego wdrażanie Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych², o którym mowa w art. 33 ust. 2 tego aktu. Ratyfikując Konwencję Polska zobowiązała się do podjęcia odpowiednich środków w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami, na zasadzie równości z innymi osobami, dostępu m.in. do nowych technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz ogłaszania, monitorowania i wdrażania minimalnych standardów i wytycznych w sprawie dostępności urządzeń i usług powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych.

Należy zauważyć, że przedstawiony projekt ustawy zawiera zmiany, które postulowali skarżący w kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich wnioskach. Przede wszystkim **na uznanie zasługuje zmiana dotycząca zamieszczania udogodnień do publikacji zarejestrowanych wcześniej multimediiów nadawanych na żywo**. Zgodnie z motywem 27 wdrażanej ustawą dyrektywy³, media zmienne w czasie nadawane na żywo, które są przechowywane w Internecie lub ponownie publikowane po transmisji na żywo, powinny bez zbędnej zwłoki od daty pierwszej transmisji lub ponownej publikacji zostać

¹ Projekt ustawy zamieszczony pod adresem:

<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12352867/katalog/12825626#12825626>

² Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 z późn. zm.; dalej także jako: Konwencja).

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (Dz. Urz. UE L 327 z 02.12.2016, str. 1; dalej jako: „wdrażana dyrektywa”).

zaopatrzone w niezbędne udogodnienia. Termin ten zasadniczo nie powinien przekraczać 14 dni roboczych od momentu zakończenia nadawania.

Niemniej przedstawione rozwiązania nadal wymagają uzupełnienia o kilka zasadniczych kwestii. Zgodnie z treścią motywu 46 wdrażanej dyrektywy, należy ustanowić mechanizm informacji zwrotnej umożliwiający każdej osobie **poinformowanie** zainteresowanych organów sektora publicznego **o wszelkich przypadkach niezgodności przedmiotowych stron internetowych lub aplikacji mobilnych z wymogami dostępności**, określonymi w dyrektywie, oraz **zwrócenie się o informacje, które nie są przedstawione w formacie dostępnym**. Tego rodzaju wnioski o informacje mogą również dotyczyć treści, które są wyłączone z zakresu stosowania wdrażanej dyrektywy lub w inny sposób wyłączone z obowiązku przestrzegania wymogów dostępności określonych we wdrażanej dyrektywie, takie jak formaty plików zamieszczanych dokumentów, media zmienne w czasie nagrane z wyprzedzeniem lub treści zarchiwizowanych stron internetowych. Z uwagi na wyłączenie stron zarchiwizowanych z wymogów dostępności **należy wprost wskazać, że ustawowe żądanie może obejmować również treści nieobjęte wymogiem zachowania dostępności** z dodawanego art. 3 ust. 3 ustawy. Tylko taka informacja pozostanie w pełni zrozumiała dla wszystkich zainteresowanych i pozwoli na zachowanie pełnej zgodności z wdrażaną dyrektywą.

Odnosząc się do proponowanej zmiany w treści art. 10 ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych **w zakresie wskazania języka, w jakim ma być sporządzana deklaracja dostępności**, należy zauważyć, że takie sformułowanie może całkowicie wykluczyć osoby głuche porozumiewające się w polskim języku migowym. Istnieje ryzyko, że podmioty publiczne będą zamieszczać deklaracje i informacje o podmiocie wyłącznie w języku polskim, przez co osoby głuche i słabosłyszące porozumiewające się w polskim języku migowym zostaną całkowicie wykluczone z dostępu do informacji. W tym miejscu należy zauważyć, że w tekście wdrażanej dyrektywy użyto jedynie określenia „w dostępnym formacie”. Słyszący na ogół uważają, że każda osoba głucha „jedynie” nie słyszy i nie rozumie się w sposób foniczny. Tymczasem język polski dla wielu głuchych jest językiem obcym, którego nie znają lub, którego się nauczyli, zaś ich pierwszym, naturalnym językiem jest polski język migowy. Nierozumienie istoty głuchoty przez osoby słyszące stanowi źródło dyskryminacji osób głuchych w życiu codziennym, również tej, która wynika ze stanowionego prawa⁴. Regulacje prawne oraz praktyka działania podmiotów publicznych muszą zapewnić osobom głuchym prawo do korzystania z przysługujących im praw i wolności za zasadzie równości z innymi osobami.

⁴ Więcej na ten temat w raporcie Komisji Ekspertów ds. Osób Głuchych pt. „Osoby głuche w Polsce 2020, wyzwania i rekomendacje”, dostęp pod adresem: https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Osoby_Gluche_w_Polsce_2020_Wyzwania_i_Rekomendacje.pdf

Chciałbym również podkreślić, że w ramach tematycznego Konwentu Kongresu Osób z Niepełnosprawnościami, który odbył się w dniu 14 października 2021 r., zebrane zostały uwagi środowiska osób z niepełnosprawnościami dotyczące nowelizowanej ustawy. W tym roku po raz pierwszy odbył się konwent obejmujący jedynie problematykę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, co dowodzi istotnego znaczenia tej problematyki. Konwent z obszaru dostępności zebrał licznych przedstawicieli środowiska osób z niepełnosprawnościami oraz ekspertów zajmujących się wdrażaniem postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Na konwencie przeprowadzono dyskusję dotyczącą doświadczeń różnych osób związanych ze stosowaniem ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062; dalej jako: „ustawa o dostępności”) oraz ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. poz. 848).

W ramach wypracowanych postulatów podkreślono, że **niezapewnienie dostępności stanowi dyskryminację i powinno to być wyraźnie wskazane w samej ustawie**. W takich przypadkach powinna istnieć **wyraźna możliwość dochodzenia swojego prawa przed sądem powszechnym**. Jest to zasadniczy postulat, gdyż obowiązujące regulacje nie zapewniają efektywnych środków ochrony przed dyskryminacją⁵ – **ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. z 2020 r. poz. 2156) chroni osoby z niepełnosprawnościami przed nierównym traktowaniem wyłącznie w dostępie do rynku pracy i kształcenia zawodowego**. Ustawa ta nie zapewnia zaś ochrony w zakresie dostępu do informacji i usług. Komitet ONZ do spraw praw osób z niepełnosprawnościami w swoich rekomendacjach wydanych pod adresem Polski krytycznie ocenił sposób ukształtowania ochrony prawnej przed dyskryminacją ze względu na niepełnosprawność⁶. Zdaniem Komitetu zakaz dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami powinien obejmować wszystkie dziedziny życia, a **odmowa zapewnienia racjonalnego usprawnienia powinna być traktowana jako forma dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność**⁷. Obecne brzmienie art. 18 nowelizowanej ustawy wyklucza możliwość złożenia skargi w związku z brakiem zapewnienia dostępności bez uzyskania wyrażnej odmowy podmiotu publicznego. Podobna regulacja została zawarta w art. 32 ustawy o dostępności, gdzie wprost zawarto sformułowanie o braku zapewnienia wnioskodawcy dostępności. Odpowiednia zmiana przyczyniałaby się do ujednolicenia regulacji dotyczących skarg na brak zapewnienia dostępności na gruncie obu ustaw.

⁵ Zob. raport RPO Ochrona przed dyskryminacją w Polsce. Stan prawny i świadomość społeczna, Warszawa 2020, dostęp: https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Ochrona_przed-dyskryminacja_w_Polsce.pdf.

⁶ Uwagi końcowe Komitetu ONZ pod adresem Polski, CRPD/C/POL/CO/1 z 18 października 2018 r., pkt 8, dostęp: <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Uwagi%20ko%25%84cowe%20KPON%20final.pdf>

⁷ Uwagi końcowe Komitetu ONZ pod adresem Polski, pkt 8a.

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2020 r. poz. 627), zwracam się do Pana Premiera z uprzejmą prośbą o analizę przedstawionych uwag oraz uwzględnienie propozycji w dalszych pracach.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/